

Jaarplan 2015 en begroting

Holland Space Cluster

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Projecten en activiteiten 2015	8
3	Bestuur en organisatie en begroting	13

1 Inleiding

Dit jaarplan beschrijft de activiteiten van het Holland Space Cluster voor 2015.

1.1 Holland Space Cluster

Het Holland Space Cluster is het platform waarbinnen bedrijfsleven, onderwijs & onderzoeksinstituten en overheden samenwerken aan de versterking van de Nederlandse ruimtevaartsector in brede zin. Van upstream tot downstream, inclusief astronomie en het gebruik van satellietdata.

1.2 Visie en Missie Holland Space Cluster

Visie:

Het Holland Space Cluster wil de samenwerking en de ontwikkelingsmogelijkheden van de Nederlandse ruimtevaartsector (onderzoeks- en onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en de overheid) bevorderen, waardoor deze zich in de breedste zin verder kan ontwikkelen als toonaangevend, concurrerend en maatschappelijk relevant.

Missie:

Het Holland Space Cluster brengt private en publieke actoren samen op het gebied van space en biedt een efficiënt kader rond relevante thema's.

Pijlers:

- Profilering & Positionering
- Samenwerking & Netwerkvorming
- Onderwijs & Arbeidsmarkt

1.3 De ruimtevaartsector- een vlaggenschip van de smart economy van de toekomst

Sinds september 2014 is Rob de Wijk voorzitter van het Holland Space Cluster. Tijdens de Spacepoortbijeenkomst van 10 maart jl. heeft hij de visie van het Holland Space Cluster gepresenteerd op welke wijze de sector zich de komende jaren verder moet ontwikkelen. Deze strategie is samengevat in de notitie 'de ruimtevaartsector- een vlaggenschip van de smart economy van de toekomst' die op de Spacepoort bijeenkomst is uitgedeeld en ook leidend is voor de inzet van het Holland Space Cluster in 2015.

Notitie: De ruimtevaartsector- een vlaggenschip van de smart economy van de toekomst.

De ruimtevaartsector – een vlaggenschip van de smart economy van de toekomst

De Nederlandse regering koerst op slimme groei van de industrie als exitstrategie uit de crisis. De ruimtevaartsector is daar een vanzelfsprekend high tech onderdeel van. Het zou met recht een vlaggenschip van de "smart economy" genoemd kunnen worden, door de grote en groeiende sociaal-economische impact van ruimtevaart op de moderne samenleving. Naast aansprekende wetenschappelijke missies als Rosetta/ Philae is ruimtevaarttechnologie bijvoorbeeld onmisbaar bij communicatie, navigatie en aardobservatie, waarvan de mogelijkheden exponentieel zullen toenemen.

Overzichtelijke sector, gekenmerkt door hoge mate van institutionalisering

De Nederlandse ruimtevaartsector draagt – veelal in Europees en zelfs mondiaal verband - bij aan baanbrekende ruimtevaartprogramma's. De sector bestaat uit een beperkt aantal bedrijven in de upstream markt en uit een groeiend aantal spelers in de downstream markt. Daarnaast kent Nederland op het gebied van de ruimtevaart excellente kennisinstellingen. Ondanks de relatief overzichtelijke markt, lopen de belangen in de sector soms sterk uiteen. Dit heeft ook te maken met het gegeven dat ruimtevaart-programma's veelal op overheidsinvesteringen draaien, die vervolgens de basis bieden voor deelname van het nationale bedrijfsleven. Het is voor de spelers van groot belang in wélk programma de Nederlandse overheid investeert. Bovendien legt deelname aan deze programma's de basis voor het ontwikkelen van commerciële vervolgvactiteiten.

Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen in de ruimtevaartsector spelen op twee terreinen mee in de eredivisie: "high-tech space instruments" en "high-tech space systems". Daarnaast is er grote potentie voor "downstream space applications and geoservices".

Holland Space Cluster verbindt voor groei

Het Holland Space Cluster biedt een platform voor triple helixsamenwerking voor Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Doel van deze samenwerking is de Nederlandse ruimtevaartsector verder te ontwikkelen als toonaangevende, concurrerende en maatschappelijk relevante sector.

Holland Space Sector zet in op vier uitdagingen

1. Versteven van een structurele langjarige visie van de overheid op ruimtevaart
2. Ontwikkelen van het potentieel van de downstreamsector
3. Tot stand brengen stevige koppeling tussen de ruimtevaartsector en bescherming van de vitale infrastructuur en veiligheid
4. Creëren van kennis- en ondernemershub in de regio rondom ESTEC

Langjarige visie op ruimtevaart

HSC juicht het toe dat de Nederlandse regering de eerdere bezuinigingen op de ontwikkeling van ruimtevaartactiviteiten in ESA-kader heeft teruggedraaid. Daarmee is het vooruitzicht voor Nederlandse industriële spelers en kennisinstututen sterk verbeterd en is de keuze voor Nederland als vestigingsplaats van ESTEC voorlopig behouden. Om deze visie vast te houden zal HSC zich ervoor inzetten het NL-Space profileringsplan voortvarend ter hand te nemen. HSC onderstreept het belang van een strategische positie

voor Nederland binnen ESA op de langere termijn en pleit voor een verdubbeling van de Nederlandse bijdrage aan de optionele programma's van ESA én voor een nationaal ruimtevaartprogramma met op de sector toegesneden financieringsinstrumenten. Een sectorspecifieke benadering van ruimtevaart door de ministeries van Economische Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is hierbij onontbeerlijk. Ruimtevaart is bij uitstek een terrein van lange adem, dat gebaat is bij een brede, langjarige blik én een overheid die zich strategisch positioneert in het internationale speelveld.

Ontwikkeling van de downstreamsector

HSC ziet grote mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van de downstreamsector in Nederland. Deze ambitie moet een vanzelfsprekend onderdeel zijn van de langjarige visie. HSC ziet nadrukkelijk ook een rol voor zichzelf in de ontwikkeling van het businesspotentieel van downstream toepassingen van ruimtevaart, door het starten van projecten op dit gebied. HSC zal voorstellen doen voor concrete programma's en consortia waarin up- en downstream gekoppeld worden, met als doel aardobservatiedata beter te benutten voor andere economische sectoren als de water- en deltasector, land- en tuinbouw, mobiliteit, klimaat en milieu en energie. HSC heeft de ambitie om per gebied minstens één spraakmakend project te definiëren, waarbij nadrukkelijk mogelijkheden worden meegenomen voor participatie in Horizon2020 en in een TKI-roadmap binnen de topsectoren. Om het downstreampotentieel om te zetten in business is de koppeling met onderzoek van groot belang.

Koppeling ruimtevaart met vitale infrastructuur en veiligheid

Zeker in het licht van de huidige geopolitieke instabiliteit is het van belang dat overheidsinstellingen gericht op binnen- en buitenlandse veiligheid gebruik maken van state-of-the-art betrouwbare technologie en intelligence. Satellieten, met hun belang voor communicatie, navigatie en geodata, zijn van groot belang voor de nationale veiligheid. Daarmee zijn satellieten net zozeer onderdeel van de vitale infrastructuur als het energienetwerk, chemische en nucleaire installaties, transport en het financieel systeem. HSC benadrukt, zoals eerder gedaan werd door de Taakgroep Satellietdata, deze relatie tussen de ruimtevaart en de veiligheidssector en pleit voor nader onderzoek naar deze crossovers. Tenslotte wil HSC I aanbevelingen doen hoe kwetsbaarheden te beperken.

Versterken ondernemerszin in de regio rondom ESTEC: naar een internationaal erkende high tech hub

HSC onderkent het grote belang van de aanwezigheid van ESTEC in Noordwijk. ESTEC is het grootste operatie-, onderzoeks- en testcentrum van de ESA met 2700 hooggekwalificeerde medewerkers uit meer dan 20 landen en daarmee van groot economisch belang voor Nederland.

HSC roept op om de goede ideeën die er zijn - om deze concentratie van high tech kennis en kunde meer in te zetten voor de Nederlandse industrie, kennisinstellingen en de start-up community binnen en buiten de ruimtevaart - concreet ter hand te nemen! HSC zal zich verder inspannen om het economisch rendement van ruimtevaart ook in andere regio's neer te laten slaan d.m.v. crossovers naar regionale economische prioriteiten.

Holland Space Cluster

Postbus 558
2300 AN Leiden
www.hollandspacecluster.nl
@SpaceCluster_NL

1.4 Context 2015

Het jaar 2015 zal voor de Space sector gericht zijn op de uitwerking en implementatie van een aantal belangrijke ontwikkelingen die in 2014 plaatsvonden en ontwikkelingen die voor 2015 en verder op de agenda staan. Dit zijn:

- Het ruimtevaartbudget is structureel hersteld naar het niveau van voor 2010 middels de nota ruimtevaartbeleid van september 2014. In 2015 zullen door het NSO (Netherlands Space Office) stappen worden genomen voor de implementatie van het ruimtevaartbeleid, waaronder het vormgeven van het instrumentencluster, het definiëren van de vervolgstappen op het rapport 'De ruimte voor gebruik: Meer waarde voor onze aarde' en de verdere uitvoering van het ESTEC white paper om ESA Estec sterker met de Nederlandse ruimtevaartsector te verbinden.
- Tijdens de ESA ministersconferentie van december 2014 zijn belangrijke besluiten genomen over de Europese lanceerder Ariane 6.
- Het ESA aardobservatieprogramma Copernicus wordt operationeel, met inbegrip van het Nederlandse instrument TROPOMI, door de lancering van verschillende satellieten (Sentinels). Met de beschikbare (big)data kunnen nieuwe toepassingen worden ontwikkeld met betrekking tot monitoring van water, bodem, atmosfeer, energie en stedelijke ontwikkeling.
- De Topsector HTSM is operationeel. In navolging op Horizon 2020 wordt de nadruk steeds sterker gelegd op de Global Challenges zoals benoemd in het Horizon 2020 programma van de Europese Commissie.
- In 2014 is de profilering van de ruimtevaartsector onder het 'merk' NL Space succesvol ingevoerd. Pay off is: 'Global Challenges. Netherlands Space Solutions'. Nederlandse ruimtevaartbedrijven en -instituten bieden oplossingen voor wereldwijde wetenschappelijke en maatschappelijke uitdagingen op het gebied van wetenschap, technologie en toepassingsgebieden, zoals water en delta, landbouw en voedsel, mobiliteit, veiligheid, klimaat en milieu, en energie. NL Space is geen nieuwe organisatie, wel een beeldmerk voor de nationale en internationale profilering van de Nederlandse ruimtevaart. Andre Kuipers is de NL Space ambassadeur. Bedrijven, kennisinstellingen, en overheden, SpaceNed en Holland Space Cluster dragen NL Space gezamenlijk uit.
- Nationale wetenschapsagenda. Het kabinet heeft in 2014 besloten een nationale wetenschapsagenda op te stellen. Middelen en energie gaan gericht ingezet worden, met oog voor wetenschappelijke sterktes, maatschappelijke vraagstukken en economische kansen. Om dit te kunnen realiseren heeft het kabinet de Kenniscoalitie (VNO-NCW, VSNU, TO2, MKB Nederland, KNAW, Vereniging Hogescholen, NFU, NWO) opdracht gegeven deze Nationale Wetenschapsagenda te ontwikkelen. Deze agenda wordt eind 2015 vastgesteld.
- Smart Industry. Door nieuwe productietechnologieën en de verdere integratie van ict in het hele proces van ontwerpen, fabriceren en distribueren, verandert de industrie radicaal. Dit is ook van toepassing op de Space sector. Op 11 november 2014 heeft minister Kamp de Actieagenda Smart Industry in ontvangst genomen.

2015 zal in teken staan van de uitrol van deze agenda. Onder meer door het oprichten van zgn. Fieldlabs. Fieldlabs zijn praktijkomgevingen waarin bedrijven en kennisinstellingen doelgericht Smart Industry oplossingen uitontwikkelen, testen en implementeren. Ook versterken ze verbindingen met onderzoek, onderwijs en beleid op een specifiek Smart Industry thema.

- In 2014 zijn de voorbereidingen voor het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie gestart. Van 1 januari tot en met 30 juni 2016 is Nederland voorzitter. Nederland heeft voor het voorzitterschap drie prioriteiten opgesteld: een innovatie Unie, een Unie die zich beperkt tot hoofdzaken en een Unie die verbindt. Smart Industry wordt in het kader van de innovatieve unie waarschijnlijk een belangrijk thema waarop de Space sector kan aanhaken.
- In 2014 heeft de TU Delft besloten het Delft Space Institute op te richten. Vanaf 2015 zal het TU Delft Space Institute expertise op het gebied van ruimtevaart bundelen en creëren voor een lokale, regionale en mondiale impact op onderzoek, onderwijs en valorisatie. Bovendien wordt de toegang tot expertise bij de TU Delft en de samenwerking met externe partners, zoals bedrijven, kennisinstellingen en overheden, gestimuleerd en gefaciliteerd door de komst van het instituut.
- Het bedrijfsleven zoals vertegenwoordigd in SpaceNed is een belangrijke pijler onder Holland Space Cluster. In 2014 is er tussen deze zelfstandige entiteiten in goede afstemming samengewerkt. De structuur en het karakter van Holland Space Cluster als platform waarin zowel bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden samenwerken geeft ruimte voor versterking van synergie. In organisatorisch opzicht moet de verdere verhouding tussen Holland Space Cluster en SpaceNed in 2015 vorm krijgen waarbij integratie een optie is. Relevante vraag hierbij is de wijze waarop de downstreamsector wordt aangehaakt. Binnen de downstreamsector is wat betreft de aardobservatie in 2014 een start gemaakt om onder de naam NEVASCO zich te organiseren. De organisatiegraad van de downstream telecommunicatie en navigatiesector blijft nog achter. Binnen het bestuur en de directie van het Holland Space Cluster is zowel de downstream (vooral aardobservatie) als de upstream vertegenwoordigd.

2 Projecten en activiteiten 2015

2.1 Profilering & Positionering

De recent dreigende bezuinigingen in de ruimtevaartsector leren dat het niet vanzelfsprekend is dat het Rijk voluit investeert in de Nederlandse ruimtevaart. Blijvende aandacht voor de maatschappelijke meerwaarde van de Nederlandse ruimtevaartsector is daarom van groot belang zowel op politiek niveau als in de samenleving.

2.1.1 Projecten en activiteiten werkorganisatie Holland Space Cluster

- NL_Space profileringsplan. In afstemming met NSO en andere partijen uit de sector wordt gezien op welke elementen het Holland Space Cluster het voortouw neemt. Met name met betrekking tot profileringsactiviteiten richting de politiek en activiteiten die de crossovers met andere sectoren bevorderen zal het Holland Space Cluster een nadrukkelijke rol spelen. Met NSO en SpaceNed worden afspraken gemaakt over de uitvoering van oa. de NL_Space website, de Space directory waarin alle Nederlandse ruimtevaart partijen zijn opgenomen en de evenementen die onder NL_Space vlag worden georganiseerd.
- Lobbyagenda. Om ruimtevaart structureel op de politieke radar te houden is het van belang dat de voorzitter en bestuur van HSC lobby-activiteiten onderneemt met het oog op de Ministersconferentie eind 2016 en de geplande Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. Hiervoor zal een lobbyagenda met een tijdspad en een lijst met belangrijke (politieke) actoren worden opgesteld. Daarnaast zal de wenselijkheid en de noodzaak van het opstarten van een overleg tussen professionele public affairsmedewerkers in de ruimtevaartsector worden gezien in een “public affairsoverleg”. Inzet van het Holland Space Cluster is daarbij een nationaal programma met op de sector toegesneden financieringsinstrumenten en een verdubbeling van de ESA bijdrage aan de optionele programma’s. Door een lobbyagenda op te stellen en een Public Affairs overleg te starten kan er gericht en met éénzelfde boodschap invloed worden uitgeoefend. Twee acties uit de op te stellen lobbyagenda die reeds zijn ingezet zijn het inzichtelijk maken van de successen van de oude PEP regeling en het formuleren van showcase projecten die een nieuwe PEP regeling nodig hebben en het formuleren van vragen om in te dienen bij de Nationale Wetenschapsagenda. Andere elementen die in de lobbyagenda bekeken worden zijn:
 - Gezamenlijke voorstel (richting NL overheid, E of ICR) voor totstandkoming en invulling ESA programma’s en budgetten.
 - Tot standkoming en invulling Defensie programma’s en budgetten in nationaal en internationaal in samenwerking met NSO en vertegenwoordigers uit de industrie zoals de NIID
 - Bijdragen aan de integratie van het ruimtevaart Aardobservatiebeleid met het nationale geo-informatiebeleid

- Positionering SensorWorld in Landsdeel West (Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland) om gebruik te kunnen maken van EFRO gelden of andere subsidies.
 - Positionering en verdere aansluiting binnen de topsector HTSM. Oa. door invulling te geven aan de (update van de) roadmap Space, daarbij gebruikmakend van de Space roadmaps die onder coördinatie van NSO zijn opgesteld. Op het gebied van crossover liggen er goede mogelijkheden.
 - Draagvlak creëren voor een sterkere koppeling van fundamenteel en toegepast onderzoek gericht op het toekomstig gebruik van satellietdata.
 - Pleiten voor een sterkere koppeling met de ministeries die een belangrijke rol spelen in het gebruik van ruimtevaart zoals I&M en Defensie.
 - Aandringen op afstemming bij OCW/NWO en het ministerie van Economische Zaken NSO op het gebied van de financiering van 'ruimtevaart-gerelateerde' projecten.
 - Positionering van de Nederlandse ruimtevaart in Europese programma zoals Horizon
 - Eventuele rol/acties rond het EU voorzitterschap Nederland eerste helft 2016
 - Verbreden van regionaal/economische draagvlak (oa. Provincies/ gemeenten/ complementaire clusters).
- SpacePoort. SpacePoort is een jaarlijks of wanneer nuttig voor de lobby een twee jaarlijkse ontmoetingsbijeenkomst van de ruimtevaart sector met de politiek. Het doel van deze bijeenkomst is het belang van de ruimtevaart voor Nederland zichtbaar te maken en hierover met de politiek in dialoog te gaan. Ruim 100 geïnteresseerden waaronder een viertal kamerleden waren aanwezig bij SpacePoort op 10 maart jl. in Nieuwspoort in Den Haag. Rob de Wijk gaf tijdens deze SpacePoort zijn outlook op de toekomst van de ruimtevaart in Nederland. Zie www.hollandspacecluster.nl voor een terugblik op deze bijeenkomst.

2.2 Samenwerking & Netwerkvorming

Het Holland Space Cluster biedt een platform waar partijen vanuit de Triple Helix gemakkelijk met elkaar in contact kunnen komen. Kennisdeling en netwerken zijn hierin sleutelbegrippen. Zowel binnen de sector maar juist ook cross sectoraal met andere sectoren. Daarnaast neemt het Holland Space Cluster het initiatief om partijen bij elkaar te brengen die kunnen leiden tot nieuwe innovatieve projecten. De innovatie projecten moeten gedragen en uitgevoerd worden door de betrokken partijen van het Holland Space Cluster.

2.2.1

Initiëren en faciliteren Projecten en activiteiten:

- Het Holland Space Cluster neemt het initiatief om partijen bij elkaar te brengen met als doel te komen tot voorstellen voor concrete programma's en consortia waar up- en downstream gekoppeld worden, in het bijzonder op het gebied van water en delta; landbouw en voedsel; mobiliteit; klimaat en milieu; en energie. Per gebied dient ten minste een spraakmakend project te worden gedefinieerd en bijvoorbeeld in het kader van Horizon 2020 zo mogelijk als proeftuin gepresenteerd c.q. voorgesteld. Het Holland Space Cluster heeft hierin een faciliterende rol. Projectleiding moet komen uit de partijen die betrokken zijn bij het Holland Space Cluster. Begin 2015 zijn in dit kader gesprekken gestart met Defensie en met het Hoogheemraadschap van Delfland die mogelijk leiden tot de eerste projecten.
- Vitale infrastructuur. Het kunnen gebruiken van satellieten alsmede de satellieten zelf zijn onderdeel van de vitale infrastructuur. In samenwerking met oa. The Hague Security Delta wordt een studie uitgevoerd op welke aspecten de Nederlandse ruimtevaart een belangrijkere rol kan spelen ter bescherming van de vitale infrastructuur. Op basis van de studie moet gekozen worden op welke aspecten de focus gelegd wordt
- SensorWorld. 14 Downstreambedrijven en kennisinstellingen – allen binnen Landsdeel West (Noord-Holland, Flevoland, Utrecht en Zuid-Holland) - werken momenteel aan het opstellen van een gezamenlijk meerjaren investeringsprogramma. Centraal staat consortiumvorming om satellietdata combineren met andere sensordata om nieuwe markttoepassingen te ontwikkelen op het gebied van Agro&food, energie en Steden in delta's. Sensorworld beoogt de commerciële downstream aardobservatie te koppelen aan kennisinstellingen om de valorisatie te bevorderen. Met de lancering van een reeks Sentinel satellieten in het kader van het EU programma Copernicus ontstaan er een reeks van nieuwe mogelijkheden en markten. De rol van het Holland Space Cluster bestaat naast de positionering binnen de mogelijke financieringsmogelijkheden (zie ook 3.1) uit het versterken van het programma door cross sectoraal de toepassingssectoren te koppelen aan dit initiatief. In 2015 zullen initiatieven worden genomen met potentiële gebruikers in de agro, energie, maritieme, vitale infrastructuur/veiligheid in contact te komen. Met als doel businessgroups te organiseren voor nieuwe productmarkt combinaties. Dit kan door zelf een bijeenkomst te organiseren of door aan te haken op bijeenkomsten in deze sectoren. Met betrekking tot precisielandbouw zal het Holland Space Cluster in de tweede helft van 2015 een Space meets Agro bijeenkomst organiseren in de Noordoostpolder organiseren. Aandachtspunt bij het creëren van de cross overs is telkens goed te kijken welke initiatieven en onderzoeken hierover reeds hebben plaatsgevonden om een herhaling van zetten te voorkomen.
- Smart Industry. Begin 2015 zijn een elftal Fieldlabs gedefinieerd waarin bedrijven en kennisinstellingen doelgericht Smart Industry oplossingen uitontwikkelen, testen en implementeren. Ook versterken ze verbindingen met onderzoek, onderwijs en beleid op

een specifiek Smart Industry thema. Onderzocht wordt of en welke Fieldlabs interessant zijn voor de partijen uit de Space sector om op aan te haken.

- Het creëren van een kennis en ondernemershub in de regio rondom ESTEC. Met ESA ESTEC als belangrijkste entiteit is een groot deel van de ruimtevaartbedrijvigheid in Zuid-Holland geconcentreerd en daarbinnen met name op de Kennis Noordwijk, Leiden, Den Haag en Delft. Ook buiten Zuid-Holland bestaan concentraties van ruimtevaart. Zoals in de Noordoostpolder op het Geomatica Business Park, rond SRON in Groningen en rond de Universiteit Twente. Voor startups zijn er onder meer faciliteiten binnen het Space Business Innovation Centre (SBIC) in Noordwijk, het starters gebouw YES!Delft en op het Geomatica Business Park in de Noordoostpolder. De mogelijke ontwikkeling van het Noordwijk Space Centre met congresfaciliteiten, een Space Experience annex planetarium kan de vestingskwaliteit van Nederland verder versterken. Onderzocht gaat worden in hoeverre het ecosysteem voor ruimtevaartbedrijvigheid in Nederland compleet is en in hoeverre extra samenwerking, financieringconstructies, en of ruimtelijke investeringen hiervoor nodig.
- Bijdragen aan een sterkere koppeling van fundamenteel onderzoek en de ruimtevaartsector. Hiertoe zal HSC de actie van het formuleren van de wetenschapsagenda ondersteunen met als doel in dat kader aandacht voor ruimtevaart te creëren. Tevens zal een discussie met de top van NWO en de top van NSO worden gestart, uitmondend in een aantal concrete subdoelstellingen.
- Visie op de rol van het Holland Space Cluster op Europees niveau. Op Europees niveau liggen er samenwerkingsmogelijkheden op verschillende vlakken. Bijvoorbeeld op het gebied van de samenwerking tussen andere sterke ruimtevaartregio's in Europa. Daarom wordt er onderzocht welke rol het Holland Space Cluster hierin kan spelen. In dat kader wordt ook bekeken wat NEREUS, het Europese ruimtevaartnetwerk van regio's met een sterke ruimtevaartsector, kan betekenen voor de Nederlandse sector. De Provincie Zuid Holland is lid van NEREUS. In de eerste helft van 2015 wordt door het Holland Space Cluster in samenwerking met de provincie Zuid Holland een bijeenkomst gepland waarin NEREUS zich zal presenteren en de samenwerkingsmogelijkheden verkend worden. Het participeren in een van de Working groups van NEREUS ligt daarbij voor de hand.

Algemene netwerkvorming en kennisdeling

- NL_Space nieuwjaarsreceptie is samenwerking met SpaceNed en NSO op 23 januari 2015 gehouden.
- Het onlangs opgerichte Delft Space Institute van de TU Delft heeft aangeboden om 19 mei 2015 mede onder de vlag van het Holland Space Cluster in 2015 een symposium te organiseren. Het Holland Space Cluster verzorgt de paneldiscussie en speelt een rol in het aanhaken van andere partijen, het aandragen van sprekers vanuit de HSC achterban en het onder aandacht brengen van dit symposium bij relevante partijen.

- Participeren in events van andere sectoren om de meerwaarde van ruimtevaart onder de aandacht te brengen, bijvoorbeeld in het Kennis café van The Hague Security Delta (HSD) en partijen betrekken bij events van andere partijen zoals Woensdagmorgen.nl sessies en SpaceMatch2015.

2.3 Onderwijs & Arbeidsmarkt

De pijler Onderwijs & Arbeidsmarkt heeft in 2015 mede gezien de beperkte capaciteit voor het Holland Space Cluster geen prioriteit. Andere partijen zoals de ESERO- samenwerking tussen NSO, ESA en Nemo met het project ruimtevaart in de Klas en Universe Awareness (UNAWA) vervullen reeds een goede rol op het gebied van Onderwijs & Arbeidsmarkt. Daarnaast is er de Stichting Arbeidsmarkt Geo waarin ook aandacht is voor aardobservatie (Geo Media Design in 's Hertogenbosch en Almere (i.o.).

2.3.1 Projecten trekker Holland Space Cluster

- ISU (International Space University) organiseert jaarlijks een 10 weekse summerschool. De summerschool heeft nog nimmer in Nederland plaatsgevonden. De summerschool zal in 2018 in Nederland plaatsvinden. Tijdens de summerschool komen studenten in aanraking met allerlei facetten en keypersonen uit de space sector. De summerschool heeft ook een belangrijke netwerkfunctie. Veel mensen in de space sector hebben de summerschool een keer gevolgd. De summerschool bestaat uit circa 120 studenten en daarnaast staf. In 2014 is met oa. ondersteuning van het Holland Space Cluster een bidbook aangeleverd. Eind 2015 zal de voorbereiding starten waarbij het Holland Space Cluster waar mogelijk ondersteuning zal aanbieden.

2.4 Communicatie

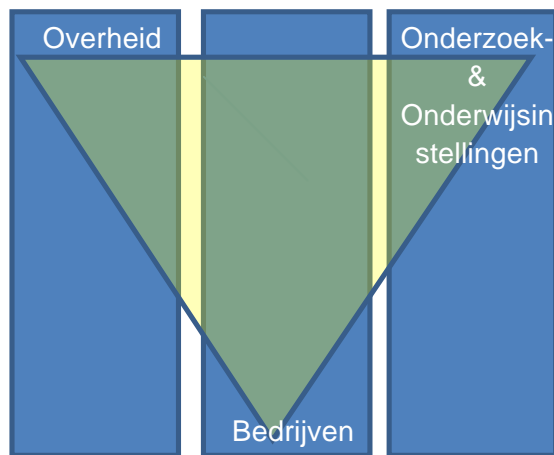
- Communicatie. De website www.hollandspacecluster.nl is in 2014 gelanceerd. Het Holland Space Cluster heeft een twitteraccount met circa 350 volgers. Eigen nieuws en belangrijk nieuws van partners worden hiermee verspreid. Daarnaast heeft het Holland Space Cluster een LinkedIn groep vooral om te zorgen dat partijen elkaar gemakkelijk kunnen vinden. Circa 1 keer per kwartaal zal het Holland Space Cluster een nieuwsbrief uitbrengen die per email wordt verspreid. Bij de communicatie uitingen wordt steeds gekeken of er in de uitingen ook een rol is weggelegd voor het merk NL-Space.

3 Bestuur en organisatie en begroting

3.1 Interne Organisatie Holland Space Cluster

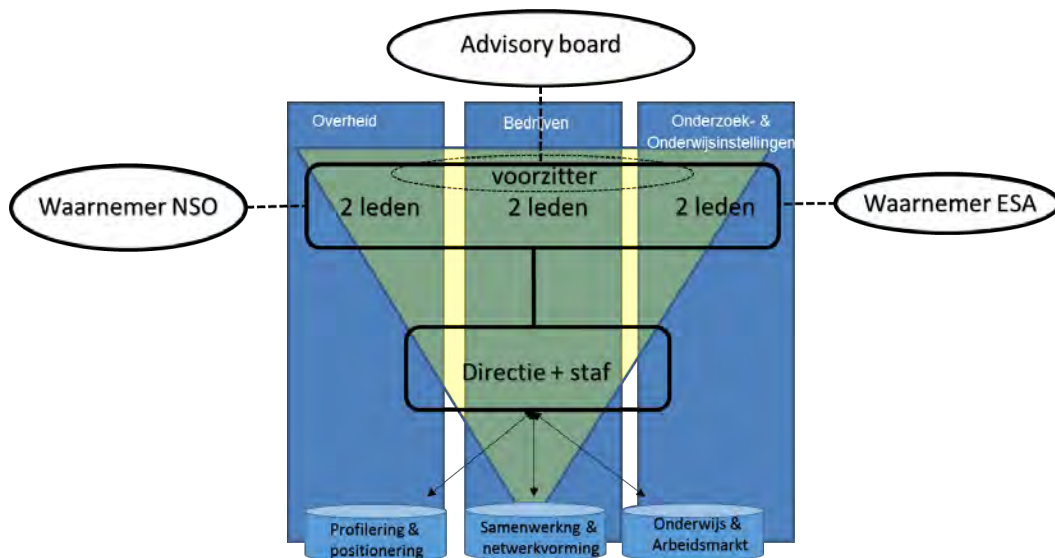
De organisatie van het Holland Space Cluster heeft in 2014 definitief vorm gekregen. Door het aanstellen van de Voorzitter Rob de Wijk en de oprichting van de Stichting Holland Space Cluster met een directieteam en een secretaris beschikbaar gesteld vanuit bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden is ook de compacte werkorganisatie een feit.

Figuur 3. 1 Gouden driehoek van de Nederlandse Ruimtevaart

Kenmerkend voor het Holland Space Cluster is de samenwerking tussen Overheid, Onderwijs- & Onderzoeksinstellingen en Bedrijven. Juist op het raakvlak tussen de overheid, onderwijs- & onderzoeksinstellingen en bedrijven zijn er de activiteiten en projecten die de sector kunnen versterken.

Figuur 3. 3 Organisationschema

Het bestuur bestaat uit 6 leden en een voorzitter. De bestuursleden vertegenwoordigen hun domein en niet de eigen organisatie. De voorzitter heeft een onafhankelijke rol en is het formele gezicht/boegbeeld naar buiten. Het bestuur wordt ondersteund door een

tweekoppige directie en een secretaris. NSO en ESA-ESTEC hebben een waarnemersrol. Zij nemen wel volwaardig deel aan de bestuursvergaderingen. De werkorganisatie vormt de schakel tussen het bestuur en de projecten. De activiteiten moeten voor het overgrote deel door de sector zelf getrokken worden. Het bestuur heeft hierin de rol om te adviseren over projecten, partijen op te roepen te participeren in projecten en deze op directieniveau te agenderen bij bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen, het Rijk en ESA ESTEC. In 2015 zal de structuur nogmaals worden bekeken. De uitdaging is om enerzijds meer partijen te betrekken bij het Holland Space Cluster en anderzijds de bestuurlijke structuur compact en werkbaar te houden. Het instellen van een brede adviesraad/participantenraad ligt daarbij voor de hand.

De organisatie van het Holland Space Cluster heeft in 2014 vorm gekregen. In 2015 zal er een verdere professionalisering plaatsvinden onder meer door het opstellen van een meerjarenplan en meerjarenbegroting. Hierbij wordt ook gekeken of het oprichten van een eigen office een onafhankelijke directeur tot de mogelijkheden behoort. Verder wordt in organisatorisch opzicht de verdere verhouding tussen Holland Space Cluster en SpaceNed in 2015 onderzocht waarbij integratie een optie is.

3.2 Samenstelling Bestuur en werkorganisatie/ directieteam

Bestuur:

Voorzitter: Rob de Wijk

Bestuursleden: Arnaud de Jong (Directeur Airbus Defence & Space Netherlands B.V. en voorzitter SpaceNed)

Han Wensink (Voorzitter EARSC, Directeur Hermess en Ocean Space Consult, vertegenwoordiger van NEVASCO i.o.)

Huub Röttgering (Directeur Sterrewacht, universiteit Leiden)

Karel Wakker (voormalig rector magnificus TU Delft en voormalig directeur SRON)

Govert Veldhuijzen (Gedeputeerde provincie Zuid-Holland)

Jan Rijpstra (Burgemeester Noordwijk)

ESA ESTEC en het Netherlands Space Office vervullen een waarnemerspositie.

Werkorganisatie/ directieteam:

Directieteam: Reineke van der Kolk (Airbus Defence & Space Netherlands B.V.), Gert van der Burg (NLR)

Secretaris: Simon Bremmer (Holland Rijnland)

3.3 Begroting

	Kosten begroting HSC 2015	Bijdrage participanten buiten de begroting
Voorzitter	€ 31.000	
Directeur upstream (1 dag per week)		Airbus Defence & Space Netherlands B.V.
Directeur downstream (1 dag per week)		NLR
Secretaris, secretariaat en communicatie (1,5 dag per week)		Holland Rijnland
communicatiebudget en management support en uitbesteding	€ 10.000	
Uitvoering NL_Space Profileringsplan	€ 10.000	NSO (250.000 euro)
Nieuwjaarsbijeenkomst door NSO, SpaceNed en HSC		Betaald Spacened en NSO (totaal 10.000 euro)
SpacePoort (1 x 2015)		Betaald door SpaceNed (22.000 euro)
Symposium		TU Delft
Innovatieve Projecten		Kennisinstellingen en bedrijfsleven
Studies	€ 10.000	ntb
Events	€ 5.000	
Algemene kantoorkosten	€ 4.000	Provincie Zuid-Holland
Contributie NEREUS		
Totaal	€ 70.000	
Kostenverdeling		
Provincie Zuid Holland	€ 30.000	
Holland Rijnland	€ 15.000	
Gemeente Noordwijk	€ 5.000	
Gemeente Leiden	€ 5.000	
Gemeente Den Haag	€ 5.000	
Gemeente Delft	€ 5.000	
Gemeente Noordoostpolder	€ 5.000	
totaal	€ 70.000	